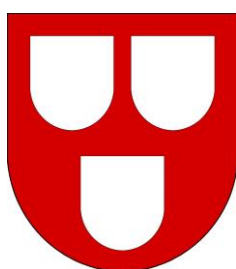

Stanislav Kasík
Heraldická kancelář
„Dauphin“
Roudnice nad Labem
2016

SUDOMĚŘ

Poznámky k návrhům obecního znaku a vlajky

Znak cechu malířů štítů

O TVORBĚ OBECNÍCH ZNAKŮ

Z poznání historického vývoje městských a obecních znaků lze ze skladby užitých znakových figur a dalších souvislostí odvodit pohnutky, stanovit příčiny a inspirace jejich volby. Můžeme je rozdělit do několika skupin. Vyjmenujeme jen některé.

Mnoho obecních znaků je odvozeno od znaků vrchností. Ať od znaku krále u měst královských, či od znaku šlechtického majitele, biskupa nebo církevní instituce u měst poddanských. Při jejich tvorbě bylo snahou navrhovatelů odlišit nějakým způsobem znak obce od znaku vlastníka. Stávalo se tak různými způsoby, jakými bylo přijetí pouhé části znaku, umenšení znakových figur, změna tinctur znakového pole či znamení, nebo doplnění další figurou nebo znamením atp.

Jinou skupinu tvoří znaky odvozené od přírodních podmínek. Například použitím figury kopce je charakterizováno prostředí, ve kterém obec leží. Vlnité břevno má obvykle souvislost s existencí vodního toku. Stejným způsobem vypovídá vyobrazení skály. Stromy mohou symbolizovat okolní lesy. Některá znamení ukazovala na převažující zaměstnání obyvatel. Proto se objevují ve znacích motivy zemědělské, vinařské, chmelařské, rybářské, hornické atd. Ve znacích se připomínaly i různé události.

Jednu z nejcennějších skupin jsou znaky ukazující užitými symboly na jméno obce. Tak jak je například jablonoň ve znaku Jablonce nad Nisou, rak ve znaku Rakovníka, sova ve znaku Sovínek, či měsíc - luna ve znaku Loun. Takovým znakům se říká „znaky mluvící“.

Současné tendence ve tvorbě obecních znaků se přidržují již osvědčených metod a postupů. Přesto jsou některé figury pro obce bez statutu města nepoužitelné. Například hradby, jejichž

fyzická existence byla vysoce ceněnou výsadou a pýchou každého města a zároveň jejich nejpřípadnějším symbolem.

Podvýbor pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky preferuje u obcí znaky jednodušší, které více odpovídají původním praktickým funkcím znaků a také významu uživatele. Podoba navrženého znaku musí bezpodmínečně být v souladu s pravidly, zásadami a uzancemi heraldiky. Nemá kolidovat se znaky již v České republice užívanými. Má být jednoznačným a nezaměnitelným symbolem konkrétní obce.

V heraldice platí, že znak je posuzován nikoliv z pohledu pozorovatele, ale z pohledu nositele. Proto je v popisu používáno stranového určení „vlevo“ a „vpravo“ ve zdánlivém rozporu s pozorovaným vyobrazením, kde jsou například figury v polohách právě opačných.

Z HISTORIE OBCE

Následující řádky nemají ambici být vyčerpávajícím pojednáním o historii obce. Budou zmíněny především ty skutečnosti, které mohou být pro výběr heraldických figur do znaku obce inspirující.

První zmínka o Sudoměři v písemných historických pramenech je z roku 1348 (Profous, Antonín – Svoboda, Jan: Místní jména v Čechách. Díl IV. Praha 1957, s. 229; dále jen Profous). Ves se připomíná v latinsky psané listině vydané dne 2. 9. 1348 v Praze českým králem Karlem IV. Ješkovi z Kluku, rychtáři v Bělé a potvrzuje mu privilegia udělená od králů Přemysla Otakara II. a Václava II. a také od Hynka Berky z Dubé. Karlova listina obsahuje inzerť listiny krále Václava II., v níž je výčet půdy, která rychtářům v Bělé patří. Mezi nimi je i zmínka o Sudoměři: „...in Sudomirz quindecim laneos minus duabus virgis...“ („...v Sudoměři patnáct lánů, bez dvou neobdělaných...“). Díky tomu je Václavova listina rámcově zařazována do období okolo r. 1304. Tím lze zmínku o Sudoměři časově zařadit do tohoto období, ale bez možnosti absolutní přesnosti. V této listině byla Sudoměř zmíněna, ale v listině Přemysla Otakara II. nikoliv (Kalousek, Josef: Listiny a zápisy bělské o věcech městských i sedlských z let 1345 – 1708. Z archivu města Bělé pod Bezdězem. Praha 1889, s. 2, dále jen Listiny bělské).

Vztah Sudoměře k bělským rychtářům a k samotnému panství Bělá (pod Bezdězem, něm. Weisswasser) má pomyslné kořeny v záměru stavitele hradu Bezdězu, krále Přemysla Otakara II. založit na úpatí vrchu s hradem město. Král Přemysl Otakar II. vydal dne 22. 10. 1264 v Praze listinu, kterou dává bratrům Konrádovi a Hertvíkovi z Kravař 100 hřiven stříbra a 100 lánů svého lesa v Bezdězu při „vodě řečené Doksy“ k založení města („...de silua nostra in Besdhetz sita circa aquam dictam Dogs...locauimus Chunrado et Hertwico de Kraewer pro fundanda ciuitate in silua iam dicta“; Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars II. Pragae 1882, s. 180, No. 463, dále jen RBM). Město se mělo stát hospodářským střediskem regionu. Budování města a hradu probíhalo souběžně. Jádrem hradu s královským palácem, věží a hradbami byl dostavěno někdy v roce 1278. Následující stavební činnost spadá do období vlády krále Václava II. Město Bezděz bylo obdařeno pražskými městskými právy. Konrád z Kravař se stal dědičným rychtářem. Založení města nebylo úspěšné a tak v roce 1291 Václav II. obnovuje

jeho vysazení a přidává téměř 200 lánů půdy a lesů. Městská samospráva byla vybavena magdeburským městským právem s odvolacím místem v královském městě Nymburku. Rychtářem byl jmenován Konrád z Kuřívod (listina je dnes nezvěstná, Kuča, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl. Praha 1996, s. 70). Vysazení města se opět nezdařilo. Příčinou neúspěšné lokace pravděpodobně byla absence dostatečného zdroje vody. V nevelké vzdálenosti odtud bylo v roce 1304 založeno Hynkem Berkou z Dubé město Bělá (pod Bezdězem; Weisswasser). Ten jako nejvyšší purkrabí Království českého vydal 24. dubna 1337 listinu, kterou byla přenesena městská práva z nezdařené lokace města Bezdězu pod stejnojmenným hradem na nové místo: „...civitatem translata[m] Novum Bezdez vocavimus, quae tamen a vulgo Bela seu Weisswasser nominatur...“ („...město přenesené, Nový Bezděz nazývané, které také a jinak Bělá či Weisswasser se jmenuje...“; RBM IV., 1892, s. 169, No. 419). Tímto aktem zanikla existence Bezdězu jako města a to je pak jmenováno jako městečko, či ves s názvem Starý Bezděz a to ve vztahu k Bělé, které se zpočátku říkalo Nový Bezděz. Pojmenování Nový Bezděz se v Bělé neujalo a zůstalo tam u původního názvu berkovského městečka. I Starý Bezděz se pak jmenoval prostě Bezděz. Důležitou skutečností bylo potvrzení městských práv Bělé pod Bezdězem českým králem Karlem IV., který zároveň město a tvrz vyplatil ze zástavy (Sedláček, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl X. Boleslavsko. Praha 1895, s. 22, dále jen Sedláček, Hrady). Tím se město zařadilo do kategorie měst královských a požívalo stejných práv.

Sudoměř byla trvalou součástí panství Bělá (Weisswasser) i když se vrchnosti v průběhu historie střídaly. Stejně jako v mnoha dalších vsích na bělském panství, byla i v Sudoměři dědičná rychta. Zprávu o rychtě máme také ve vsích Březovice, Čistá, Dětel, Chotětov, Okna, Vrátno a Žďár. Nepochybně byly i v jiných místech (Listiny bělské, Úvod, s. VI).

V Sudoměři stojí kostel Narození Panny Marie (Poche, Emanuel: Umělecké památky Čech 3. Praha 1980, s. 461, dále jen UPČ 3), doložený již v roce 1364. Tehdy jménem císaře Karla IV. podávali společně kněze ke zdejšímu kostelu Gottfrid („Golfridi“) purkrabí v Bělé a Stojslav („Stoyslai“) služebník v Sudoměři (zřejmě držitel svobodného statku v Sudoměři a královský man). Kněz Henzlin, dosud působící v Hostouni, nahradil kněze Střížka, který kostel opustil (Libri confirmationum. Libri primi, pars altera. Pragae 1874, s. 46). Stojslav ze Sudoměře se vystupuje v pramenech dne 29. 11. 1364, jako poručník sirotků po svém bratrovi Ješkovi, když prodal jejich lán právem zákupným za 43 kopy Řehořovi, sedlákovi z Trnové. Svědčí o tom listina vydaná Petrem bělským purkmistrem a příssežnými v Bělé (Listiny bělské, s. 5 č. 9). Obec Sudoměř se starala o stálé důchody ke svému kostelu, ale právo podací neměla. Lze učinit srovnání s podobnou situací v obci Čistá, která však k místnímu kostelu sv. Vavřince právo podací měla (Listy bělské, Úvod, s. VI). V rámci církevní organizace Království českého patřila Sudoměř do arciděkanátu boleslavského (Mladá Boleslav) a do děkanátu kameneckého. Ze vsi v roce odváděn papežský desátek – v roce 1369 bez odvodu, v roce 1384, 1385 a 1399 3 groš a okolo roku 1405 bez odvodu (Registra decimarum papalium. Praha 1873, s. 85). Kamenec jako sídlo děkanátu nebyl dosud historiky lokalizován. Zatím je odhadováno, že by mohl být někde mezi Košátkami, Horním Slivnem a Kojovicemi. Muselo jít o knížecí správní centrum, které mohlo být zajištěné hradištěm. Nepochybně zaniklo ve 12. století. Nabízí se spekulace, že hradiště nedaleko Sudoměře známé pod názvem Hrádek, mohlo být oním Kamencem. Osídlení ostrožny mezi Spikalskou roklí a údolím Skalského (Strenického) potoka je doloženo ještě v raném středověku. Opevnění akropole (Zadní Hrádek) o rozloze přibližně 1,8 ha spočívalo v širokém příkopu a mohutném valu. Podle svědectví o výrazných stopách po požáru lze předpokládat původní dřevěné konstrukce opevnění. Přední část hradiště mělo rozlohu okolo 17 ha a plocha nevykazuje žádný příkop a val. Uvažuje se o možné kolové hradbě. V této části hradiště byly při archeologickém průzkumu nalezeny předměty z 11. a 12. století. Ze stejné doby je i pohřebiště objevené na Zadním hrádku. Několik desítek hrobů zčásti vytesaných do skály a

překrytých plochými kamennými deskami (Čtverák, Vladimír a kol.: Encyklopedie hradišť v Čechách. Praha 2003, s. 303).

Další obyvatelé Sudoměře jmenovitě poznáváme v dalším zápisu purkmistra a přísežnými města Bělé z 28. 2. 1365. V ten den Pešek a Dorota, děti zemřelého Peška řečeného Rodic ze Sudoměře, vypověděli před Kinclinem Kvomnicerem bělským purkmistrem a přísežnými, že přijali osm prutů pozemků jako děděný podíl majetku po otci a oddělují se od statku své matky Markéty, otčima Jakuba a jejich dětí (Listiny bělské, s. 6, č. 10).

Dne 16. 10. 1370, před Kopačem, bělským purkmistrem a přísežnými, vyznal Stojslav řečený Koza ze Sudoměře, že prodal za 10 kop grošů půl lánu polí „na Pupči“ („nominaliter na Puppczy“) služebníkově Budíkově z Březovic právem zákupným za obvyklý plat a bez robot, jakž lidé drží polnosti císařovy v Sudoměři (Listiny Bělské, s. 7, č. 12).

Dne 22. 7. 1378 Kuneš ze Sudoměře vyznal před Vajsem purkmistrem a přísežnými města Bělá, že svému bratrovi Maříkovi a jeho dětem dává všečen „svršek“ (vrch, kopec, návrší řečený „Svršek“ – „...omnem superficiem, vulgariter swrssek..“) s lesem a všechny své statky, ale bude je zatím užívat do své smrti a po něm Mařík a jeho děti (Listiny bělské, s. 10, č. 21).

Dne 6. 2. 1380 Markéta z Bukovna se před Mikulášem, purkmistrem a přísežnými města Bělá odříká, že nemá žádného podílu na statku Macka ze Sudoměře a jeho bratrů (Listiny bělské, s. 11, č. 23).

Vsi, které byly součástí správního okruhu bělského soudu, přispívaly ročně na plat kata tzv. popravní peníze („pecunie lictoralis“). Ze Sudoměře bylo placeno 10 grošů a čtyři haléře (Listiny bělské, Úvod, s. VI).

Následující řádky se budou věnovat historii panství Bělá (pod Bezdězem). Českým králů patřila Bělá s Bezdězem ještě v roce 1398. Dne 5. 11. 1395 král Václav IV. zastavil hrad Bezděz s městem Bělou s příslušenstvím, svému bratranci Prokopovi, synovi Jana Jindřicha Lucemburského, markraběte moravského. Prokop pak v roce 1402 nejprve zastavil Bezděz Havlovi ze Zvířetic a Janovi z Vartenberka a z Ralska zastavil Bělou (Sedláček, Hrady X., 1895, s. 12).

Na počátku husitských válek se do držení Bezdězu a Bělé dostal Jan z Michalovic, vlastník Mladé Boleslavi a straník katolické strany. V roce 1429 obdržel o krále Zikmunda Lucemburského zápis na Bezděz (Starý Bezděz) a město Bělou s tvrzí (Nový Bezděz) ve výši 6000 kop grošů. Jan z Michalovic musel čelit příznivcům kalicha a několikrát se s nimi utkal v boji. Bělá mnohokrát přecházela do rukou té či oné strany. V jeho rodě zůstala královská zástava do poloviny 15. století, kdy zde v letech 1445 – 1453 hospodařil Jan ze Smiřic, švagr posledního mužského člena rodu pánů z Michalovic Jindřicha Kruhlaty (+ 4. 6. 1468, padl v bitvě u Turnova proti Lužičanům krále Matyáše). Po Jindřichovi dědila rozsáhlý michalovický majetek jeho sestra Magdalena, vdaná za Jana Tovačovského z Cimburka. Jejich syn Adam z Cimburka postoupil v roce 1495 Bezděz a Bělou Janovi z Janovic. Od něj přešel hrad do držení Jana Špetle z Janovic a pak jeho stejnojmennému synovi. Toho dcery Anna a Salomena se jako dědičky v roce 1553 dohodly o rozdělení majetku. Na díl Anny, provdané za Jana Berku z Dubé, připadlo: „Zámek Bělá s dvorem poplužním, s dědinami, kopaninami, zahradami k setí, vaření, chmelnictví, sladovnou s pivovarem pod zámekem se všemi k němu potřebami, obilím atd., louky jisté a palouky při řece Ploučnici, město Bělou s předměstím a Dětelím (kromě toho, což ke klášteru Bělskému náleželo), vsi Čistou, Plužnou, Březinku, Březovici, Sudoměř, Okna, dvůr Valovici, plat v Mimoni, též ves Chotětov s podacím, Kluk a Skramouš“ (DZ 50 H 2-7,

Sedláček, Hrady X., 1895, s. 24). V roce 1582 zemřel na zámku v Bělé Jan Berka z Dubé. Jeho syn Aleš vykoupil v roce 1586 panství Bělá ze zástavy a císař Rudolf II. mu 22. 12. 1586 potvrdil jeho dědičné držení. Tím definitivně skončilo vlastnictví Bělé českými králi.

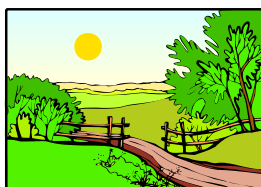
Aleš v roce 1599 zemřel a panství Bělou dědil jeho příbuzný Bohuchval Berka z Dubé. V době stavovského povstání se Bohuchval Berka jako direktor a správce země stal jedním z hlavních exponentů odboje. Po bitvě na Bílé Hoře byl v nepřítomnosti odsouzen ke ztrátě hrdla, cti a statků. Konfiskační komise v roce 1621 učinila zápis o převzetí jeho majetku královskou komorou. Krom jiného to byl statek Bělá – „zámek Bělá, kterýž někdy Nové Bezdězí sloul, s dvorem poplužním, též dvůr poplužní Valovice s pivovárem tudíž, město Bělá a vsi celé Čistá, Plužná, Březinka, Sudoměř (díl), Březovice, Vokna, Kluky a Skramouš, pak rybníky Břeheňský, Havlíšovský, Plácek, Konopáč, Pstruhovec, Nový a Starý rybník pod Tomášovým mlýnem, Bouček u Vokenské rychty, Čeperka pod fortanou Bělskou, Kocourek a rybník pod zámkem Bělským, ..., též vsi zápisné Rokytná, Krupá Dolejší i Hořejší, Jezva, vsi to duchovní, někdy ke klášteru Hradištskému náležející se vším příslušenstvím... (Tomáš V. Bílek, Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618, Praha 1882, s. 13). Konfiskované panství Bělá a také Kuřívody získal v roce 1622 Albrecht z Valdštejna. Dne 25. 2. 1634 byl Albrecht z Valdštejna, vévoda z Frýdlantu, v Chebu zavražděn, obviněn ze spiknutí proti císaři a jeho majetek byl konfiskován. Ve výčtu konfiskovaného majetku příslušného k panství Bělá je i ves Sudoměř. Statek obdržel za věrné služby generál-zbrojmistr František markýz de Grana et Caretto hrabě z Millesima. Jeho syn Ota Jindřich prodal dne 1. 1. 1678 Bělou s příslušenstvím a s ním i Sudoměř Arnoštovi Josefovi hraběti z Valdštejna, držiteli Zvířetic a Valečova. Arnošt Josef z Valdštejna (+1708) nakonec držel Mnichovo Hradiště, Bělou, Doksy, Hrubou Skálu, Valečov, Kněžmost, Cetno, Malobratrice, Dobrovice, Křivoklát a Nižbor. Valdštejnové byli v Sudoměři vrchností až do roku 1850, kdy byla ukončená patrimoniální správa nahrazena správou státní zřízením okresních a obecních úřadů.

Historická topografická literatura z 18. a 19. století přináší o Sudoměři řadu demografických údajů. V roce 1790 patřila Sudoměř („Sudomierz“) k alodiálnímu panství Bělá („Weisswasser“) v držení Vincencem říšským hrabětem z Valdštejn-Vartenberku (Waldstein-Wartenberg) na Mnichově Hradišti, Doksech a Bělé (* 1731, +1797). V té době bylo v Sudoměři 27 domů, filiální kostel Narození Panny Marie. Další informace sděluje, že v uvedeném století došlo zásluhou hraběnky Valdštejnové (není sděleno jméno) k postavení nového kostela. Ve vsi je pramen, který dává dostatek vody celý rok a nevysychá ani při velkém suchu, kdy okolní vsi odsud berou vodu pro svou potřebu (Schaller, Jaroslaus: Topographie des Königreichs Böhmen. Vierter Theil. Bunzlauer Kreis. Prag und Wien 1790, s. 211).

V roce 1834 byla Sudoměř („Sudomiř“) součástí alodiálního panství Bělá-Kuřívody (Weisswasser-Hühnerwasser), které držel Kristián Vincenc Arnošt hrabě z Valdštejn-Vartenberku (+ 1858), jako dědic po svém otci Arnoštovi Filipovi hr. z Valdštejn-Vartenberku, na Mnichově Hradišti (+ 1832). V té době bylo v Sudoměři 37 domů s 219 obyvateli české národnosti, včetně 4 protestantských rodin. Ves, s filiálním kostelem Narození Panny Marie, byla přiřazena do Skalska (kostel sv. Vojtěcha, původní zasvěcení sv. Havla). Byla zde škola. Opět je připomínán pramen pitné vody jako důležitý zdroj i pro okolní vesnice (Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen. Zweiter Band. Bunzlauer Kreis. Prag 1834, s. 189).

V roce 1900 spadala Sudoměř pod hejtmanství v Mnichově Hradišti a byla součástí politického okresu Bělá pod Bezdězem. Přiřazena i přiškolená byla do Skalska. Bylo zde 41 domů s 247 obyvateli české národnosti. Filiální kostel Narození Panny Marie, dvoutřídní škola, telegraf a železniční stanice na trati Chotětov-Mšeno (Ottův slovník naučný. Díl XXIV. Praha 1906, s. 333).

Domy jsou soustředěny okolo rozsáhlé obdélníkové návsi, na které roste značné množství ořešáků královských. Podle místního podání v minulosti sehrávaly stromy ve společenském životě vesnice podstatnou roli tím, že jednotlivé stromy byly opatrovány konkrétními lidmi a ti pak měli možnost na podzim sklízet úrodu v podobě vlašských ořechů. V heraldice známe figuru „orešák královský“ nebo také „orešák vlašský“ (něm. „Walnussbaum“), kterou je strom heraldicky stylizovaný s listy a oplodími. Ořech v sobě skrývá křesťanskou symboliku spojenou s Ježíšem. Podle sv. Augustina zelená dužina symbolizuje samotného Ježíše, skořápka dřevo kříže, na kterém byl ukřižován a jádro jeho božství (Hall, James: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění. Praha 1991, s. 331, dále jen Hall).

O JMÉNU

Dle jazykovědců je výklad významu místního jména následující: „Nejstarší doklad „Sudomír“ vznikl přivlastňovací příponou –jъ z osobního jména „Sudomir“ a znamenalo Sudomírův, tedy Sudomírův dvůr“ (Profous-Svoboda, IV, 1957, s. 229).

Narození Panny Marie

O NAROZENÍ PANNY MARIE

Kostel Narození Panny Marie v Sudoměři je doložen už ve 14. století. Dnešní stavba je barokní z 2. čtvrtiny 18. století (UPČ 3, 1980 s. 461). Před kostelem stojí samostatně zvonice na jednom z trámů datovaná do roku 1616 (tesař Jan Wolf). Zvonové patro bylo osazeno třemi zvony z roku 1614, z roku 1581 a z roku 1407 (zrekvírován v roce 1916). Stáří zvonů by mohlo ukazovat na

starší zvonici, resp. na původ v inventáři starší gotické stavby kostela (Kuča, Karel: České, moravské a slezské zvonice. Praha 1995, s. 215). Zsvěcení kostela je poměrně vzácné. Mariánských kostelů je v Čechách hodně, ale Narození Panny Marie již nikoliv mnoho.

Panně Marii nevěnuje text Bible příliš mnoho prostoru. V evangeliích není o Panně Marii žádná zmínka před Zvěstováním (hodně často zobrazovaná scéna, v níž archanděl Gabriel sděluje Marii, že počala a bude mít syna Ježíše). Cyklus života Panny Marie se opírá o apokryfní protoevangelium Jakubovo, či o Zlatou legendu (Legenda Aurea). Odtud čerpalo i středověké výtvarné umění. Narození Panny Marie předchází setkání jejích rodičů Jáchyma a Anny u Zlaté brány v Jeruzalémě. Dle hagiografie byli Anna a Jakub bezdětní manželé v pokročilejším věku. Jakub svého času chtěl obětovat v chrámu v Jeruzalémě, ale byl knězem odmítnut, že díky tomu, že nemá potomky je roven provinilému, který nemůže přinášet Bohu oběti. Zostuzený Jakub se obával posměchu po návratu domů a tak odešel k pastýřům dobytka. Zde se mu zjevil archanděl Gabriel s oznámením, že Bůh vyslyšel jeho přání mít potomky a s Annou bude mít dceru Marii. Ve stejnou dobu se objevil anděl i u Anny, která neměla tušení, kde se nachází její manžel, se stejnou zprávou a vyzval jí, aby se vydala do Jeruzaléma, kde se u Zlaté brány setká s Jakubem. Tak se stalo a oba se společně vrátili domů. Anna skutečně počala a porodila dceru, které dali jméno Marie. Samotné Narození Panny Marie je ve výtvarném umění pojato jako žánrová scéna. Sv. Anna leží na posteli v měšťanském pokoji (někdy i v kostele, protože Marie je vnímána jako symbol Církve). Vpředu ženy koupají novorozené děvčátko Marii, Jáchym je pozoruje, lidé přinášejí dary, někdy andělé sestupují z nebe (Hall, 1991, s. 295; Rulíšek, Hynek: Slovník křesťanské ikonografie. b. m. v., 2006, nestránkováno).

Panna Marie Gentský oltář bratří van Eyků - detail

Svátek Narození Panny Marie se slaví 8. září pod názvem „Narození blahosladené Panny Marie“ a sahá svým původem do poloviny 6. století. Církev oslavuje narození Panny Marie, aby zdůraznila, že příchod této ženy na svět má nadosobní, universální význam z hlediska dějin spásy, neboť s Marií je spojen příchod nového řádu spásy, který s konečnou platností naplnil Kristus (Petrosillo, Piero: Křesťanství od A do Z. Kostelní Vydří 1998, s. 134). Uvedená citace může osvětlit, proč bylo voleno pro zasvěcení kostela právě takové patrocinium.

Jedním z atributů, který je shodný jak pro sv. Annu, tak pro Pannu Marii, je lilie, která má ve vztahu k nim symbolizovat neposkvrněnou čistotu. Dle církevního dogmatu obě ženy neposkvrněně počaly. Sv. Anna proto, aby porodila Marii, která jako „Purissima“ – „čistá“ byla předurčena být „nádobou“ pro početí příštího „Salvatora mundi“ („Spasitele světa“). Neposkvrněné početí Panny Marie se netýká těhotenství samotné Panny Marie, ale těhotenství její matky sv. Anny. S Pannou Marií jsou spojeny ustálené výrazy „Lilium inter spinas“ – „Lilie mezi trním“, „Flos campi“ – „Kvítek šáronský“ (Kralickou biblí překládáno jako „růže“), „Stella maris“ – „Hvězda mořská“. Z těchto rčení čerpaných především z biblické Šalamounovy Písni písní vyplývají hlavní atributy Panny Marie – lilie, růže a hvězda. Hvězda je krom jiného také symbolem narození. Barvou Panny Marie je modrá a tuto barvu má obvykle její plášť, který v některých vyobrazeních bývá posetý zlatými hvězdami. Pro sv. Annu je, podle jejího pláště, typickou barvou zelená a dle jejího šatu také červená.

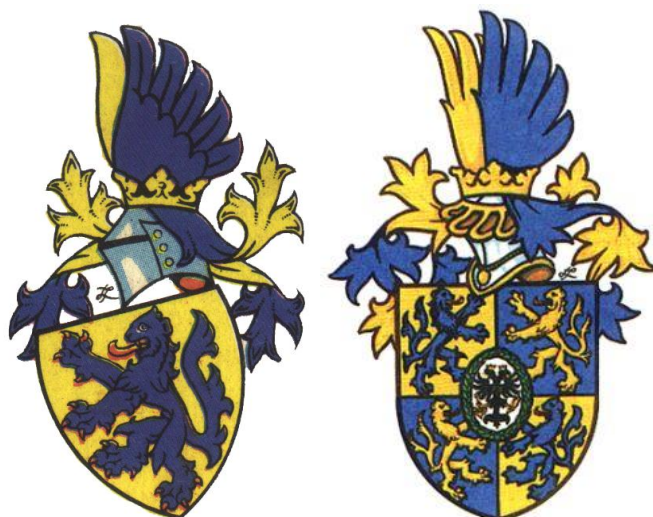
Erb českého krále z různých dob

Zleva: Züricher Wappenrolle – okr. 1340; Gerle armorial – ok. 1380; Conrad Grünenberg – 1483

O ERBU ČESKÉHO KRÁLE

Nejstarší poznatelné dějiny Sudoměře jsou spojeny s českým králem, kterému ves patřila jako součást panství hradu Bezdězu a města Bělá. Erb českého krále se shoduje s popisem: V červeném štítě stříbrný dvouocasý, korunovaný lev se zlatou zbrojí (resp. jednodušeji: V červeném štítě český lev). Takový znak byl českými králi užíván pravidelně od dob vlády Přemysla Otakara II. Z uvedeného erbu jsou odvozeny i „národní“ barvy – červená a bílá. Klenotem erbu český králů bylo černé orlí křídlo posypané zlatými srdíčky. Příkrývadla byla černo-zlatá na líci pak někdy posypaná zlatými srdíčky.

Pro návrh obecního znaku je vhodné se vyhnout českému lvu, či jeho části (např. horní polovina, či hlava), protože v poledních letech nejsou členové Podvýboru pro heraldiku a vexilologii také figuře nakloněni (otázkou je, zda je to oprávněné hodnocení z pohledu heraldiky). Proto bude v návrzích znaku obce Sudomeř využito jiných heraldických možností, jak na krále poukázat.

Erb pánů z Valdštejna (vlevo), hrabat z Valdštejna (vpravo)
(kresba Jiří Louda)

Erb hrabat z Valdštejn-Vartenberku
(kresba Petr Tybytnacl)

O ERBU HRABAT Z VALDŠTEJN-VARTENBERKA

Původním erbem Valdštejnů byl modrý lev na zlatém štítě. Později na konci 15. století začali užívat znaku se čtyřmi lvy – ve štítu čtvrceném zlato-modře přivrácení lvi opačných tinktur. Čili

v prvním a čtvrtém zlatém poli byl původní rodový modrý lev a ve druhém a třetím modrém poli lev zlatý. Když byl Adam z Valdštejna (+ 1655) povýšen 20. 9. 1621 do hraběcího stavu, byl mu polepšen rodový erb o střední stříbrný oválný štítek ohraničený zelenou rozvinutou a do kruhu stočenou routovou korunou, v níž je černý orel se zlatou iniciálou FII na hrudi a držící v pařátech kotvu a palmovou ratolest. Ohraničení středního štítku bylo později utvářeno vavřínovým věnečkem. Císařovna Marie Terezie privilegiem z 16. 8. 1758 povolila Vincenci hr. z Valdštejna na Mnichově Hradišti a Františku Josefovi hr. z Valdštejna na Duchcově užívat titul svobodný pán z Vartenberka a polepšila jim rodový erb přidáním dvou vartenberských oválných zlato-černě polcených štítků, obtočených zeleným drakem, po jednom nad a pod středním štítkem. Lvi ve štítu byli opatřeni korunami a dvěma ocasy a štít sám byl nesen modrým a zlatým korunovaným dvouocasým lvem.

NÁVRHY ZNAKU

- **Znak č. 1** – Ve stříbrno-červeně děleném štítě černé křídlo posypané jedenácti (4, 4, 3) zlatými srdíčky, vynikající ze zlaté koruny.

Figury v návrhu znaku se vztahují k nejstarším poznatelným dějinám obce, které jsou spojeny s českými králi. Štít je dělen stříbrno-červeně a shoduje se s „barvami“ českého krále. Na českého krále ukazuje i koruna s černým křídlem posypaným zlatými srdíčky, vše je inspirováno klenotem erbu českého krále.

- **Znak č. 2** – Černo-stříbrně palisádově dělený štít nad červenou patou. V černém poli devět (5, 4) zlatých srdíček.

Palisádové dělení odkazuje na hradiště Hrádek nedaleko obce. Zlatá srdíčka a stříbrné pole s červenou patou jsou inspirovány erbem českého krále, s nímž jsou spojeny nejstarší poznatelné dějiny obce.

- **Znak č. 3** – Modro-zlatě polcený štít, vpravo hvězda nad lilií, obojí zlaté, vlevo modrý korunovaný dvouocasý lev s červenou zbrojí.

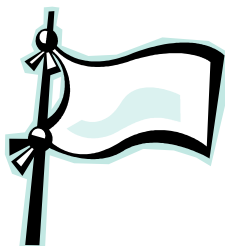
Modré pole hvězda a lilie jsou mariánské symboly, které se vztahují k zasvěcení místního kostela Narození Panny Marie. Kostel je trvalým svědkem historie obce a stále také jejím duchovním centrem Modrý lev ve zlatém je valdštejnský a vztahuje se k posledním historickým vlastníkům obce.

- **Znak č. 4** – Ve stříbrno-červeně děleném štítě modro-zlatě dělená hvězda, v níž je lilie opačných tinktur.

Základní stříbrno-červené dělení štítu odkazuje na české krále, jako nestarší známé historické vlastníky obce. Hvězda symbolizuje „narození“ a lilie „Pannu Marii“, vše dohromady se vztahuje k zasvěcení místního kostela, který je trvalým svědkem historie obce. Zlato-modré provedení hvězdy a lilie se odvozuje jak od symboliky Panny Marie, tak od erbu hrabat z Valdštejna, poslední historické vrchnosti.

▣ **Znak č. 5** – Ve stříbrném štítě zelený vrch nad stříbrno-červeně dělenou patou. Na vrchu roste zelený strom ořešáku královského s listy a plody.

Vrch symbolizuje polohu obce na návrší. Strom ořešáku zastupuje stromy tohoto druhu rostoucí na návsi. Stříbrno-červeně dělená pata odkazuje na české krále, nejstarší známé vlastníky obce.

NÁVRHY VLAJKY

Vlajky měst a obcí se podle nepsaného pravidla odvozují od znaku. Barva štítu a hlavní figury je obvykle kombinována na list vlajky v podélných pruzích stejné šířky. Problémem návrhu nové vlajky je neshodnost nacházení nepoužitých variant, protože kombinace dvou, tří i čtyř podélných pruhů v barvách modré, červené, bílé, žluté a zelené jsou v podstatě vyčerpány.

Úskalím návrhů obecních vlajek je také skutečnost, že dosud není k dispozici všeobecně přístupné kompendium vlajek existujících. Stejně tak jako znak, měla by i vlajka mít takovou podobu, aby její zaměnitelnost s jinými byla vyloučena.

Ke každému z předkládaných návrhů obecního znaku je přiložen návrh vlajky. Jejich podoba vychází z podoby a barevnosti znaku a znakových figur. Snahou bylo přenést i na vlajku informace obsažené ve znaku a zachovat do určité míry jeho schopnost ikonografické výpovědi. Vexilologická terminologie popisující vlajky je odlišná od heraldické a proto existují rozdíly v pojmenování a popisování téže figury, či téhož jevu.

Velikost vlajky je dána poměrem šířky listu k jeho délce 2 : 3.

- **Vlajka č. 1/1** – List tvoří černý žerďový pruh s osmi (2, 1, 2, 1, 2) žlutými srdci, široký třetinu délky listu, a dva vodorovné pruhy, bílý a červený.

Černý pruh se srdíčky je inspirován křídlem a vodorovné pruhy mají oporu v základním dělení štítu.

- **Vlajka č. 1/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a červený. Uprostřed černé křídlo posypané jedenácti (4, 4, 3) žlutými srdíčky, vynikající ze zlaté koruny.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 2/1** – List tvoří černý palisádový pruh, široký dvanáctinu délky listu, se čtyřmi vrcholey ve čtvrté desetině délky listu a pěti stejně velkými prohlubněmi, krajní poloviční šířky, a dva vodorovné pruhy, bílý a červený.

Černý palisádový pruh je odvozen od palisádového řezu, bílý pruh od stříbrného pole a červený od červené paty štítu.

- **Vlajka č. 2/2** – List tvoří tři vodorovné pruhy, černý, bílý a červený, v poměru 3 : 1 : 1. V černém pruhu devět (5, 4) žlutých srdíček.

Černý pruh opakuje podobu horního pole štítu, bílý dolního a červený je odvozen od paty štítu.

➤ **Vlajka č. 3/1** – List tvoří modrý list a dva žluté klíny, s vrcholy v polovině délky listu, jeden vychází z dolní poloviny žerďového a druhý z horní poloviny vlajícího okraje listu. Modrý list se shoduje s barvou pravého pole štítu a modrého lva. Žluté klíny mají oporu ve zlatých figurách a levém poli. Klíny vymezují v modrém listu vlajky plochu, která může vyvolávat představu písmene „S“, které je počátečním písmenem názvu obce.

➤ **Vlajka č. 3/2** – List tvoří dva svislé pruhy, žerďový modrý s šesticípou hvězdou nad lilí, obojí žluté a vlající žlutý s modrým dvouocasým korunovaným lvem s červenou zbrojí. Vlajka opakuje podobu znaku.

➤ **Vlajka č. 4/1** – List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a červený a dva klíny s vrcholy v polovině délky listu, žlutý vycházející z dolní poloviny žerďového okraje a modrý, vycházející z horní poloviny vlajícího okraje listu. Vodorovné pruhy opakují základní členění štítu. Modrý klín je odvozen od horní poloviny hvězdy a dolní poloviny lilie a žlutý od horní poloviny lilie a dolní poloviny hvězdy. Klíny vymezují plochu, která může vyvolávat představu písmene „S“, které je počátečním písmenem názvu obce.

➤ **Vlajka č. 4/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a červený. Uprostřed modro-žlutě dělená šesticípá hvězda a v ní lilie opačných barev. Vlajka opakuje podobu znaku.

➤ **Vlajka č. 5/1** – List tvoří bílo-červeně polcený žerďový pruh, široký třetinu délky listu a dva vodorovné pruhy, bílý a zelený. Žerďový pruh opakuje patu štítu, bílý pruh je odvozen od stříbrného štítu a zelený od vrchu a od stromu ořešáku královského.

➤ **Vlajka č. 5/2** – List tvoří čtyři vodorovné pruhy, bílý, zelený, bílý a červený, v poměru 5 : 1 : 1 : 1. Z prostředních pěti dvanáctin horního okraje zeleného pruhu vyniká zelený vrch, v němž je žlutá koruna a na něm roste zelený ořešák královský s listy a plody. Vlajka opakuje podobu znaku.

Všechny návrhy znaků i vlajek jsou tvořeny na základně příslušných oborových pravidel, zásad a usancí. Volba kteréhokoliv z nich je volbou dobrou.

Přeji Vám při Vašem rozhodování šťastné okolnosti.

Stanislav Kasík

Roudnice nad Labem, 26. února 2016